

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради університету
29 серпня 2025 року,
протокол № 1.

Ректор університету, голова вченої
ради, доктор юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

29 серпня 2025 року

м.п.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ РИЗИКАМИ»
для підготовки на третьому (освітньо-науковому) рівні здобувачів вищої
освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю 072 Фінанси,
банківська справа, страхування та фондовий ринок
галузі знань 07 Управління та адміністрування

м. Хмельницький
2025

РОЗРОБНИКИ:

Доцентка кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, кандидатка економічних наук, доцентка
26 серпня 2025 року

Алла КРУШИНСЬКА

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
26 серпня 2025 року, протокол № 1.

Завідувачка кафедри, кандидатка економічних наук, доцентка
26 серпня 2025 року

Алла КРУШИНСЬКА

Деканеса факультету управління та економіки, кандидатка економічних наук, доцентка
27 серпня 2025 року

Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
27 серпня 2025 року, протокол № 1.

Голова методичної ради університету, кандидатка наук з державного управління, доцентка
27 серпня 2025 року

Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

	Стор.
1. Опис навчальної дисципліни	– 3
2. Заплановані результати навчання	– 3
3. Програма навчальної дисципліни	– 5
4. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 7
4.1. Аудиторні заняття	– 7
4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти	– 7
5. Методи навчання та контролю	– 7
6. Схема нарахування балів	– 7
7. Рекомендовані джерел	– 8
7.1. Основні джерела	– 8
7.2. Допоміжні джерела	– 8
8. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 9

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– 072 Управління та адміністрування
2. Код і назва спеціальності	– 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
3. Назва спеціалізації	– спеціалізація не передбачена
4. Назва дисципліни	– Управління страховими ризиками
5. Тип дисципліни	– вибіркова
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– третій
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	– доктор філософії
11. Обсяг вивчення дисципліни:	
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 3,0/90
12. Форма семестрового контролю	– залік
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– Актуальні проблеми теорії та практики фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
2) супутні дисципліни	– -
3) наступні дисципліни	– -
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	Загальні компетентності
	ЗК 01. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
	ЗК 03. Здатність працювати в міжнародному контексті.
	ЗК 05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку на основі системного наукового світогляду, професійної етики, загального культурного кругозору.
	Спеціальні компетентності
	СК 01. Здатність виконувати оригінальні наукові дослідження,

	<p>досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, а також дотичних до неї міждисциплінарних напрямках, з урахуванням поставлених завдань та наявних обмежень.</p> <p>СК 04. Здатність застосовувати інформаційно-аналітичні програмні продукти та системи для обґрунтування, підтвердження/спростування гіпотез та визначення тенденцій розвитку об'єктів дослідження у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.</p>
<p>Програмні результати навчання</p>	<p>ПР 01. Глибоко розуміти загальні принципи та методологію наукових досліджень та застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.</p> <p>ПР 02. Мати концептуальні та методологічні знання з фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку і на межі предметних галузей, а також демонструвати дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.</p> <p>ПР 04. Застосовувати сучасні інформаційні технології у науковій діяльності для пошуку та критичного аналізу інформації, зокрема статистичні методи аналізу великих масивів даних та/або складної структури, програмне забезпечення та інформаційні системи.</p> <p>ПР 05. Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі проблеми у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку з урахуванням економічних аспектів, лідерства, автономності та відповідальності.</p> <p>ПР 08. Вміти виконувати оригінальні дослідження в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку та міждисциплінарних напрямках, та кваліфіковано відображати їх результати у наукових публікаціях.</p>

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретико-методологічні засади дослідження страхових ризиків у сучасній фінансовій науці

Поняття ризику у фінансовій науці та його трактування в економічних теоріях. Страховий ризик як специфічний об'єкт наукового аналізу: сутність, ключові характеристики та місце в системі фінансових ризиків. Взаємозв'язок страхових ризиків із фінансовою стабільністю та економічною безпекою. Еволюція концепцій управління страховими ризиками: від класичних моделей страхового захисту до інтегрованих і ризик-орієнтованих підходів. Вплив глобальної нестабільності, циклічних фінансових криз і трансформацій фінансових ринків на розвиток теорії та практики управління страховими ризиками. Зростання ролі системних, кумулятивних і взаємопов'язаних ризиків у діяльності страхових компаній. Методологічні засади дослідження страхових ризиків у сучасній фінансовій науці. Застосування системного, структурного та міждисциплінарного підходів у наукових дослідженнях. Кількісні й якісні методи аналізу страхових ризиків, їх можливості та обмеження в умовах високої невизначеності.

Тема 2. Методологія ідентифікації та оцінки страхових ризиків у складних соціально-економічних системах

Поняття ідентифікації страхових ризиків у наукових дослідженнях та її роль у формуванні ефективної системи управління ризиками. Класифікація страхових ризиків

залежно від джерел виникнення, характеру впливу та рівня прояву. Особливості ідентифікації страхових ризиків у складних соціально-економічних системах, що характеризуються високим рівнем невизначеності та взаємозалежності елементів. Методологічні підходи до оцінки страхових ризиків у сучасній фінансовій науці. Якісні методи оцінки ризиків, їх застосування та обмеження в страхових дослідженнях. Кількісні методи оцінки страхових ризиків, зокрема актуарні, статистичні та економетричні підходи, їх можливості для аналізу ймовірності та масштабів страхових збитків. Моделювання страхових ризиків у складних соціально-економічних системах. Використання сценарного аналізу та стрес-тестування для оцінки впливу екстремальних подій на діяльність страхових компаній. Урахування кореляційних та кумулятивних ефектів між окремими видами страхових ризиків у процесі оцінювання. Методологічні обмеження та ризики оцінки страхових ризиків. Проблеми якості та повноти інформації для проведення оцінки. Невизначеність прогнозів і чутливість результатів оцінювання до вибору моделей та припущень. Необхідність поєднання різних методів оцінки страхових ризиків для підвищення надійності результатів наукових досліджень.

Тема 3. Ризики фінансової стійкості та платоспроможності страховиків у контексті макрофінансових шоків

Поняття фінансової стійкості та платоспроможності страховиків у фінансовій науці. Взаємозв'язок платоспроможності страхових компаній із стабільністю страхового ринку та фінансової системи загалом. Ризики фінансової стійкості як об'єкт наукового аналізу в умовах нестабільного макрофінансового середовища. Макрофінансові шоки та їх вплив на діяльність страхових компаній. Вплив економічних криз, інфляційних процесів, валютних коливань і змін монетарної політики на фінансову стійкість страховиків. Посилення чутливості страхового сектору до зовнішніх шоків унаслідок зростання взаємозалежності фінансових ринків. Методологічні підходи до оцінки ризиків фінансової стійкості та платоспроможності страховиків. Аналіз капіталу, страхових резервів і структури активів як ключових елементів фінансової стабільності. Використання показників платоспроможності та фінансових коефіцієнтів у наукових дослідженнях страхових ризиків. Моделювання впливу макрофінансових шоків на платоспроможність страховиків. Застосування сценарного аналізу та стрес-тестування для оцінки здатності страхових компаній протидіяти кризовим явищам. Обмеження традиційних підходів до оцінки фінансової стійкості в умовах високої невизначеності та нестабільності.

Тема 4. Перестраховання як інструмент трансферу та диверсифікації страхових ризиків у кризових умовах

Економічна сутність перестраховання та його місце в системі управління страховими ризиками. Перестраховання як механізм перерозподілу та трансферу ризиків між страховими компаніями. Значення перестраховання для забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності страховиків. Форми та методи перестраховання в сучасній страховій практиці. Пропорційні та непропорційні види перестраховання, їх функціональні особливості та межі застосування. Роль перестраховання у диверсифікації страхового портфеля та зниженні концентрації ризиків. Функціонування перестраховання в умовах кризових явищ і макрофінансової нестабільності. Використання перестраховальних механізмів для покриття катастрофічних, кумулятивних і системних ризиків. Посилення ролі міжнародного перестраховання в умовах глобальних криз і підвищеної волатильності фінансових ринків. Методологічні підходи до формування та оцінки ефективності перестраховальних програм. Вплив перестраховання на ризиковий профіль страхових компаній і структуру їхніх фінансових результатів. Взаємозв'язок перестраховання з іншими інструментами управління страховими ризиками. Обмеження та ризики використання перестраховання в кризових умовах. Проблеми доступності перестраховального покриття, зростання вартості перестраховання та залежності від

міжнародних перестраховальних ринків. Необхідність адаптації перестраховальних стратегій до умов тривалої нестабільності.

Тема 5. Регуляторні та наглядові підходи до управління страховими ризиками в умовах європейської інтеграції України

Роль державного регулювання та нагляду у формуванні системи управління страховими ризиками. Мета та завдання регуляторної політики у сфері страхування. Вплив регуляторних вимог на фінансову стійкість і ризиковий профіль страхових компаній. Європейські підходи до регулювання та нагляду за страховою діяльністю. Принципи ризик-орієнтованого нагляду та їх значення для управління страховими ризиками. Гармонізація регуляторних вимог у межах єдиного європейського фінансового простору. Адаптація національної системи регулювання страхового ринку України до європейських стандартів. Інституційні та нормативні зміни у сфері управління страховими ризиками в умовах європейської інтеграції. Особливості імплементації європейських регуляторних підходів з урахуванням національних економічних умов. Методологічні аспекти наглядової оцінки ризиків страхових компаній. Інструменти регуляторного моніторингу, оцінювання платоспроможності та фінансової стійкості страховиків. Роль наглядових механізмів у запобіганні системним ризикам на страховому ринку. Виклики та обмеження регуляторного нагляду в період трансформації страхового ринку. Баланс між посиленням регуляторних вимог і збереженням конкурентоспроможності страхового сектору. Перспективи розвитку регуляторних і наглядових підходів до управління страховими ризиками в Україні.

Тема 6. Система управління страховими ризиками в умовах воєнних і післякризових викликів

Воєнні та післякризові виклики як фактор трансформації страхових ризиків. Зміна структури, масштабів і характеру страхових ризиків у період збройних конфліктів і післякризового відновлення економіки. Вплив воєнних ризиків на функціонування страхового ринку та фінансову стійкість страхових компаній. Особливості формування системи управління страховими ризиками в умовах воєнної економіки. Адаптація стратегій управління ризиками до умов високої невизначеності, підвищених збитків і обмежених фінансових ресурсів. Посилення ролі антикризового та ризик-орієнтованого підходів у діяльності страховиків. Методологічні підходи до оцінки та управління воєнними й післякризовими ризиками. Застосування сценарного аналізу та стрес-тестування для оцінки стійкості страхових компаній до екстремальних подій. Урахування кумулятивних та довгострокових ефектів воєнних ризиків у системі управління. Роль страхування у післякризовому відновленні економіки та інфраструктури. Страхові механізми як інструмент зниження ризиків інвестиційної діяльності та стимулювання економічної активності. Значення страхового сектору для забезпечення фінансової та соціальної стійкості в період післявоєнної відбудови.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Аудиторні заняття

4.1.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом, що визначається у силабусі навчальної дисципліни.

4.1.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються у силабусі навчальної дисципліни.

4.1.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань визначаються у силабусі навчальної дисципліни.

4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

4.2.1. Самостійна робота здобувачів вищої освіти включає завдання до кожної теми.

4.2.2. Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти зазначаються в силябусі навчальної дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдові презентації.

На семінарських заняттях відбувається:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення тестових завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань.

Поточний контроль знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни проводиться у формах:

1. усне або письмове (у тому числі тестове у Google формі) бліц-опитування здобувачів вищої освіти щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
2. усне або письмове (у тому числі тестове у Google формі) опитування на семінарських заняттях.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку, за умови якщо здобувач освіти за поточний контроль накопичив менше 36 балів, або бажає отримати підсумковий бал вищий за розрахунковий, який обчислюється за формулою:

$$\sum c = \text{Бпк} * 100 / 60, \text{ де:}$$

$\sum c$ – загальна кількість балів;

Бпк – кількість балів, отриманих за поточний контроль.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів за результатами навчання здійснюється за схемою, наведеною на рис.

6.2. Обсяг балів, здобутих здобувачем під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи здобувачів вищої освіти та виконання індивідуальних завдань визначаються у силабусі навчальної дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Алескерова Ю.В., Салькова І.Ю., Федоришина Л.І. Страховий менеджмент: підручник. Вінниця: ВНАУ. 2019. 295 с.
2. Сокиринська І.Г., Журавльова Т.О., Аберніхіна І.Г. Страховий менеджмент : навчальний посібник. Дніпропетровськ : Пороги, 2016. 293 с.
3. Подра О.П., Петришин Н.Я. Теоретико-методичні засади управління ризиками страхових компаній. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. 2020. Вип. 2, № 2. С. 70–78.
4. Нові вектори розвитку страхового ринку України: монографія. / Кер.авт. колективу д.е.н., проф. Козьменко О.В.; - Суми: Університетська книга, 2025.- 317 с.
5. Страховий і перестраховий ринки в епоху глобалізації: монографія. / Кер.авт.колективу Козьменко О.В.; - Суми: Університетська книга, 2025.- 388 с.
6. Горбач Л.М. Страхування: підручник. /Горбач Л.М. .- Київ: Кондор, 2025.- 544 с.
7. Супрун А.А. Страховий менеджмент: навч. посіб. /Супрун А.А. .- Львів: Магнолія 2006, 2025.- 300 с.

7.2. Допоміжні джерела

8. Нові вектори розвитку страхового ринку України: монографія. Кер.авт. колективу д.е.н., проф. Козьменко О.В. Суми: Університетська книга, 2025. 317 с.
9. Шірінян Л.В. Фінансове регулювання страхового ринку України: проблеми теорії та практики: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2025.- 458 с
10. Алескерова Ю.В. Кубіна А.П. Організаційно-економічний механізм функціонування системи медичного страхування. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2025. № 4(49). С.79-84. <https://www.easterneurope-ebm.in.ua/index.php/vipusk-49-2025>. DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.49-11>.
11. Бездітко, К., & Загорська, Д. Управління ризиками у страхуванні. *Молодий вчений*. 2023. №12 (124), 151-156. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-12-124-6>
12. Глухова В.І., Крот Л.М. Управління ризиками діяльності страхових компаній в контексті фінансової безпеки. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-81>
13. Черкаський І.Б., Ремньова Л.М., Лебединська Л.Д. Управління ризиками діяльності страхових компаній в контексті економічної безпеки. *Науковий вісник ЧДІЕУ*. 2019. № 4 (20). С. 16–23.
14. Рудь І., Ткаченко М., Крамаренко А. Методи ризик-менеджменту у страховій компанії. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. 3(2). С. 21–26.
15. Герасимова І.Ю. Управління фінансовими ризиками страхових компаній з метою забезпечення економічної безпеки. *Економічний простір*. 2021. № 115. С. 112–125.
16. Aleskerova Y., Fedoryshyna L. Health insurance, prospects of development in Ukraine. *Modernization of research area: national prospects and European practices: Scientific monograph*. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2022. P. 19-51. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-221-0-2>.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Scopus Preview. URL: <https://www.scopus.com/>
2. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>
3. Державна науково-технічна бібліотека України. URL: <http://gntb.gov.ua/ua/>
4. Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>

5. Дія. Цифрова освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/login>
6. Євростат. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>
7. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
8. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/>
9. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA>
10. Міністерство освіти і науки України. URL: <http://mon.gov.ua>
11. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://mtu.gov.ua/>
12. Міністерство фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>
13. Міністерство цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua>
14. Фондова біржа «Українська біржа». Торгові мережі та технології. Офіц. сайт. Режим доступу: <https://ux.ua/>
15. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України. Інформаційні матеріали та регуляції. Режим доступу: <https://nssmc.gov.ua/>
16. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua>
17. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/>
18. Національний банк України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
19. Національний репозитарій академічних текстів. URL: <https://nrat.ukrintei.ua/>
20. Офіс Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>
21. Хмельницька міська рада. URL: <http://www.khmelnysky.com/>
22. Хмельницька обласна державна адміністрація. URL: <http://www.adm.km.ua/>
23. Хмельницька обласна рада. URL: <http://km-oblrada.gov.ua/>
24. Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека. URL: <http://www.ounb.km.ua/>
25. Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. URL: <http://www.univer.km.ua/>